פאה
פרק ד

מ''ח

הקדמה

א) יש להקדים, דמבואר בירושלמי, (ריש מעשרות) דהקדש פטור מתרו"מ, מדכתיב (ראה יב, יז) "מעשר דגנך", דגנך שלך, ולא של הקדש.

ב) עוד יש להקדים, דבענין חיוב תרומות ומעשרות, מבואר במס' מעשרות (פ"א) דיש ב' זמנים, הזמן הראשון הוא משיתגדל הפרי עד שנקרא אוכל, ושם מבואר (ממ"ב עד מ"ד) דבכל פרי ופרי יש סימן אחר, ובתבואה הסימן הוא משהביאה שליש, היינו משנתגדל שליש גידולו, והזמן השני הוא משנגמרה מלאכתו, ושם (ממ"ה עד מ"ח) מבואר, דבכל פרי ופרי יש דבר אחר שנחשב גמר מלאכתו, ובתבואה, הגמר מלאכה הוא משימרח, מהזמן הראשון (שעת הבאת שליש בתבואה), נאסר הפרי מדרבנן באכילת קבע, דאסור לאכלו אכילת קבע עד שיפריש ממנו תרו"מ, אבל מותר באכילת עראי, ומהזמן השני (משימרח בתבואה), חל דין טבל, ונאסר הפרי מה"ת אף באכילת עראי עד שיפריש ממנו תרו"מ.

ג) והנה, בדרך כלל, הלשון עונת המעשרות מתפרש שהוא מהשעה שנעשה ראוי לאוכל (שעת הבאת שליש בתבואה), אולם הכא במשנתינו פי' הרע"ב[1] שהוא שעת גמר מלאכה, (שעת מירוח בתבואה).

המשנה

ד) **כיוצא בו, המקדיש פירתיו עד שלא באו לעונת המעשרות**, היינו קודם המירוח (כמו שפירשנו באות א' בשם הרע"ב), **ופדאן** קודם המירוח, **חייבין** בתרו"מ, כיון דבשעת חובתה (מירוח) כבר היה נפדה מהקדש[2].

ה) הקדישן **משבאו לעונת המעשרות, ופדאן**, היינו דמירח הכרי, ואח"כ הקדיש ופדה, **חייבין**, דגם כאן, השעת חיוב (מירוח) היה קודם שנעשה הקדש.

ו) **הקדישן עד שלא נגמרו**, היינו דהקדישן קודם המירוח, **וגמרן הגזבר**, היינו דעשה הגזבר המירוח, **ואח''כ פדאן פטורין** מתרו"מ, כיון **שבשעת חובתן** (מירוח)[3] **היו פטורין** משום שהיו של הקדש[4].

---

[1] אולם הרמב"ם פי' המשנה כפשוטו, דקאי השעת הבאת שליש, ע"ש.

[2] שאני הקדש מהפקר, דבענין הקדש, מה שהיה פעם הקדש, אין זה פוטר ממעשרות, אם לא היה הקדש בשעת החיוב (מירוח), משא"כ בהפקר, מה שהיה כבר הפקר פטור ממעשרות, אפי' אם בשעת מירוח כבר אינו הפקר.

[3] הגר"ח בהל' תרומות (פכ"א מכ"ב, בשטיקל השני, ד"ה ונראה) מביא הירושלמי שמבאר דהא דנשנית משנה זו כצורתה גם במס' חלה (פ"ג מ"ד), אחת למירוח, ואחת לשליש, וכתב עפ"ז היסוד, דלענין תרו"מ בעינן גם שעת הבאת שליש,וגם שעת מירוח, אם באחת מהם היה הקדש, ופטרו הפירות מתרו"מ, וכך פסק הרמב"ם דבסוף פ"ב מהל' מעשר פסק דהקדש בשעת הבאת שליש פוטר ממעשרות, ובסופ"ג פסק דהקדש בשעת גמר מלאכה (מירוח) פוטר, נמצא דצריך להיות ברשות הדיוט בב' הזמנים הנ"ל. אולם יש להבין הגמ' בב"מ (פז:) דאיתא התם דאמר ר' ינאי, אין הטבל מתחייב במעשרות עד שיראה פני הבית, ופי' רש"י, אפי' מירחו, ע"ש, הא בכמה מקומות מבואר דמירוח מחייב במעשרות, ולא בעינן ראיית פני הבית. והנה, לל"ב שם (בע"ב) דרד' ינאי לא קאי אלא על זיתים וענבים העומדים לאכילה, דלאו בני גורן נינהו, אתי שפיר, דדברים שהם בני גורן שפיר מתחייבין במעשרות במירוח, ולא בעינן ראית פני הבית, אבל לל"ק שם, דמשמע שבכל דבר קאמר ר' ינאי דבעינן ראית פני הבית, אפי' דברים שהם בני גורן, צ"ב כל מקום דמבואר בו דסגי במירוח כדי לחייבו במעשרות (כגון בפ"א מ"ו), וצ"ע.

[4] משנה זו נשנית כצורתה גם במס' חלה (פ"ג מ"ד), ומשמע מהראשונים דגם שם פליגי הרע"ב והרמב"ם בפירוש המשנה. אולם בירושלמי (פאה) מבואר דב' המשניות מייר בב' ענינים שונים, וכ"א מתפרש מענינא דאותה ענין דקאי ביה, דכאן בפאה אתא לאשמועינן דאם היה הקדש בשעת הבאת שליש, פטור מתרו"מ, אע"ג דלא היה של הקדש בשעת מירוח, והתם בחלה אתא לאשמועינן דאם היה של הקדש בשעת גמר מלאכה, פטור מתרו"מ, אע"ג דבשעת הבאת שליש לא היה של הקדש (ועי' בהגר"ח על הרמב"ם שהביא ענין זה בהלכות תרומות).